

**Jászság Különleges Madárvédelmi Terület fenntartási tervének egyeztető fóruma
Jegyzőkönyv**

Időpont: 2013. 05.10. 10:00

Helyszín: Jászfákóalmi Vadászház

Résztevők

Bagi István	Kovács Eszter (SZIE KTI)
Bíró Zsolt (SZIE)	Kovács Gábor (OMVK)
Bordás Attila (Kossuth 2006 Kft.)	Králl Attila (MME)
Bódis Zoltán (Jászkiséri Széchenyi Zsigmond Vt.)	Kristóf László (Úttörő Vt.)
Csatáriné Tasi Anett (KÖTIVIZIG)	Molnár Ferenc (gazdálkodó)
Demény Pál (Pap-Agro Kft.)	Nagy Miklós (Béke Vt.)
Dobrosi Péter (Jászberényi Lehel Vt.)	Nagypál József (Béke Vt.)
Donkó Károly (NEFAG Zrt.)	Papp Sándor András (KÖTIVIZIG)
Donkó Péter (NÉBIH)	Sárközy Tamás (Ártéri Bt.)
Fabók Veronika (SZIE KTI)	Szöllősi Krisztián (Úttörő Vt.)
Fatér Imre (MME)	Szabóné Horti Edit (Jákó Növény Kft.)
Fehér János Kornél (Pap-Agro Kft.)	Dr. Szabó Tünde (Jákó Növény Kft.)
György Imre (Jászberényi Lehel Vt.)	Dr. Szerencsés István (Jászdózsai Önkormányzat)
Horváth Ákos (NNI)	Dr. Szűcs Imre
Horváth Márton (MME)	Tóth Péter (MME)
Juhász Tibor (HNPI)	Tóth Viktória Eszter (SZIE)
Kalóczkai Ágnes (SZIE KTI)	Tösér László (Jászágoi Önkormányzat)
Kasuba András (OMVK)	Virágné Kőházi- Kiss Edit (KÖTIVIZIG)
Kiss János (Agro-Lehel Kft.)	Wittrédi Péter (Béke Vt.)

Kovács Eszter (Szent István Egyetem), az esemény levezetője megnyitotta a Jászság Madárvédelmi Terület fenntartási tervének egyeztető fórumát, bemutatta az előadókat és ismertette a fórum menetét.

Horváth Márton a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) képviselője ismertette „A Parlagi sas védelme Magyarországon” LIFE projektet, aminek keretén belül a fenntartási terv elkészítésére sor került.

A projekt az Európai Unió LIFE Nature programjának 75%-os támogatásával valósul meg. A LIFE Nature az EU természetvédelmi alapja, célja az Európai Unión belül veszélyeztetett állat és növényfajok, társulások illetve a Natura 2000 hálózat védelme. Az EU szabályai szerint azonos célokra több különböző pénzügyi keretet nem lehet használni, így a LIFE program sem tud más ágazatokat finanszírozni, csak a természetvédelmet. Viszont arra alkalmas lehet ez a LIFE projekt, hogy egy együttműködést elindítsunk az ágazatok között.

A projekt legfontosabb célja a parlagi sas megőrzése. Magyarország parlagi sas nagyhatalom, az európai állomány 2/3-a hazánkban él. A parlagi sas világszerte veszélyeztetett faj, Magyarországon még él egy egészséges állomány, ez 130-140 költő párt jelent. A parlagi sas Európai Unión belüli megőrzése magyar feladat. Sajnos a sasok ellen elkövetett illegális cselekedetek, elsősorban a mérgezés miatti pusztulás is jelentős hazánkban (az elmúlt években 70 példányt találtak meg, amely mérgezést szenvedett). A jelenség visszaszorítása is nemzetközi fontosságú, többek között erre a célra kapta a támogatást az MME és 8 partnerszervezete az Európai Uniótól. A partnerek között van a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (HNPI), két állatkert (egyik a Jászberényi Állatkert), illetve az Országos Magyar Vadászkamara is. A projekt 20 madárvédelmi területen valósul meg, hazánk szinte összes olyan területén, ahol a parlagi sas előfordul. A projekt sokféle tevékenységeket tartalmaz, a fenntartási terv készítése egy kis szelete csupán. A fenntartási terv készítése mellett például a vadgazdálkodókkal és agráriummal való együttműködés, illetve a kommunikáció is fontos része a projektnek. Az utóbbi kapcsán Jászberénytől északra egy látogatóközpont létrehozását tervezi az MME és a HNPI, amelynek megnyitását nagyjából egy év múlva tervezik. A látogatóközpont a Jászság természeti értékeit fogja bemutatni, illetve terveik szerint az itt folyó példaértékű apróvad-gazdálkodást.

Bár a projekt célja a parlagi sas állományának növelése hazánkban és az EU területén, a Jászság esetében azonban ez már nem cél. Az elmúlt években egy 20-30 éves visszatelepülés eredményeként a Jászságban elérték azt az állapotot, hogy az eltartó képességnek megfelelő parlagi sas állomány alakult ki. Az MME-nek és a természetvédelemnek nem célja tovább növelni itt az állományt, hanem a meglévő állomány fennmaradásának, illetve a faj által egyelőre lakatlan dél-alföldi területek felé történő terjedésének biztosítása a cél.

Tóth Péter a MME képviselőjében beszélt az agrártámogatások és a természetvédelmi ügyek összehangolásáról. Az országos védett területek aránya 8,9%, a Natura 2000 hálózat területeinek aránya pedig majdnem 22% hazánkban. Vannak, akik azt állítják, a Natura 2000 hálózat kijelölése túlzó volt hazánkban. Tény, hogy a hálózat jogi alapjait jelentő két irányelv akkor született meg, amikor még a kelet-közép európai országok nem voltak tagjai az EU-nak, és a csatlakozás után ugyanaz a szabályozás lett rájuk érvényes, mint a kevesebb természeti értékkel rendelkező nyugat-európai országokra. A kijelölés azonban kompromisszumos megoldásként értékelhető leginkább. Fontos tudni továbbá, hogy a csatlakozás előtt hazánkban még nem zárult le a kijelölés, az Európai Bizottság szankciókat helyezett kilátásba, amennyiben Magyarország nem jelöli ki a területeket. Végül a kijelölés megtörtént, a mai állapot ennek a helyzetnek az eredménye.

A Natura 2000 program azonban nemcsak kötelezettség, hanem lehetőség is. Az EU a hálózat megőrzésére finanszírozást is biztosít, de a források felhasználásában, az agrár prioritások meghatározásában a tagországoknak nagy felelőssége van. A hazai természetvédelem sikere nagyban múlik azon, hogy a tájat használók milyen gazdálkodást folytatnak, fontos a területet használókkal, gazdálkodókkal való együttműködés, hiszen a természeti értékek fennmaradása rajtuk múlik.

A természetvédelem egyik lehetséges módja, amikor az állam tulajdonosként vagy vagyongazdálkodóként saját maga végez természetvédelmi tevékenységet, illetve hatósági úton szerez érvényt a természetvédelemnek. Az elmúlt időszakban a természetvédelem a hatósági típusú védelem másodlagossá válásával, inkább az együttműködés és új módszerek felé nyitott, mint amilyen például a nemzeti parki termék, amely a gazdálkodókat próbálja előnyhöz juttatni.

A Natura 2000 előírások kidolgozása során inkább a gazdálkodók ösztönzésre törekedtek, arra, hogy önkéntes vállalásokat tegyenek az agrár-környezetgazdálkodási intézkedések keretében. A Natura 2000 hálózatban a tagállamok kötelezettsége a kijelölés kori állapot megőrzése, az élőhelyek és fajok megőrzése, azonban sokszor a fenntartás sem könnyű, tekintve a tájhasználat folyamatos változását. Ehhez kapcsolódik a Közös Agrárpolitika zöldítése. Komoly változás az EU-s agrárpolitikában, hogy az agrártámogatások jelenlegi rendszerei akkor működhetnek tovább, ha környezetbarátabb módon teszik azt.

A Natura 2000 hálózat kialakításakor elsősorban a gyepterületekre fókuszáltak, mivel a legelő állatállomány csökkenésével, közel harmadával csökkentek az elmúlt 30 évben a gyepterületek. A gyepterületek elértéktelenedtek a gazdálkodás számára, sokszor szántóföldi művelésbe való bevonásuk jellemző. A gyepekre további veszélyt jelent a szegélyek eltűnése, és főleg a hegylábi területeken a beerdősülés. Növekednek a birtokméretek. A természetvédelem célja az is, hogy a tradicionális művelési módok, a környezeti igényeknek jobban megfelelő gazdálkodási módok működni tudjanak.

Úgy próbálták a gyepes támogatásokat, előírásokat kitalálni, hogy ne sokkal mutasson túl egy jó gazda gondosságán. A kötelező Natura 2000 előírásokra (ezekre létezik kompenzáció), épülnek az önkéntes előírások az agrár-környezetgazdálkodási kifizetésekkel, amelyek főként élőhelyfejlesztést és a fajok fokozottabb védelmét célozzák. Az egyik ilyen program a Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT), amely kifejezetten természetvédelmi célú, főként fajvédelmi programokat jelent (túzok, haris), zonális célprogram, ami azt jelenti, hogy a kapcsolódó támogatások csak kijelölt területeken hozzáférhetőek. Olyan területeken működik, ahol kiemelkedő természeti értékek vannak, és ahol megfelelő helyi támogatása van a programnak. Ezekben a programokban komoly kifizetések vannak, és szigorú előírások, amelyek betartása esetén viszont az elmaradó hasznót és többletköltséget finanszírozzák. Az ötlettől eljutni a konkrét kifizetésekig nagyon sok munka, amiben mindenkinek részt kell venni, nem elég az MME vagy a természetvédelem akarata, szükség van a helyi összefogásra is.

Jelen esetben a Jászságban az MME célja egy olyan fenntartási terv kidolgozása, amely megfelel a természetvédelmi előírásoknak, egyeztetve van a gazdálkodókkal, és amelyben az előírások elfogadhatóak. A fenntartási terv alapján tudunk majd továbblépni a döntéshozók felé két irányban, amelyben számítunk a Vadászkamara segítségére. Egyrészt egy olyan horizontális apróvad-gazdálkodási célprogram kidolgozása lenne a cél, amely az ország egész területén hozzáférhető lenne, és az apróvadállomány csökkenését állítaná meg. A fenntartási terv kidolgozásának további célja lehet, hogy a Jászság területén egy Magas Természeti Értékű Területet (MTÉT) létrehozása. Talán még nem vagyunk elkésve, hiszen most folyik a következő költségvetési ciklus (2014-től szóló) tervezése a minisztériumban, most lehet javaslattal élni a döntéshozók felé. Azok az MTÉT területek működtek, ahol kellő helyi támogatás volt mögötte, vagyis összefogás kell!

Králl Attila a fenntartási terv tartalmát ismertette. A terv két részből áll, az első a megalapozó rész, amely összegzi a védett értékeket és földhasználati módokat, a második pedig maga a fenntartási terv, amely az előírás javaslatokat tartalmazza.

A Jászság Különleges Madárvédelmi Terület (SPA) nem az egész Jászság területét fedi le, összesen 20.100 ha a területe. A madárvédelmi területtel átfedésben több Különleges Élőhelyvédelmi Terület (a Borsóhalmi legelő, a Jászapáti- Jászkiséri szikesek és az Újszász-Jászboldogházi gyepek) is található a Jászságban, amelyek főként gyepes területek. Ezek a gyepes területek madárvédelmi értékeik (szalakóta, kék vércse) miatt később bekerültek a madárvédelmi területbe. A Jászság SPA nagy része azonban szántóterület (70%-a), amely természetvédelmi szempontból mint a parlagi sas és kerecsen sólyom táplálkozóterülete fontosak. A gyepek aránya 27%, míg az erdők aránya 3,15% a területen.

A Jászság európai uniós szinten is kiemelt természeti értékei a parlagi sas, a szalakóta, a kék vércse és a túzok (bár az utóbbi nagyon ritkán fordul elő a Jászságban). A gyep és a szántó területek mozaikját kedveli a kék vércse, amely telepesen fészkel. A vetési varjú általában telepekben költ, de a Jászságban inkább mesterséges fészekköltő ládáknál fészkel, illetve elszórtan szarkafészkekben is. A kis örgébics is a gyepekhez kötődik. Egy szántók uralta terület is fontos madártani szempontból, mert a kerecsensólyom itt fészkel. Az erdők nagy része ültetvény jellegű, tájidegen fajokból áll.

Az előírások robusztusak, nem tettünk különbséget a gyepek különböző mozaikjai között például. A fenntartási terv előírásai nem kötelezőek!! Ez a terv szakmai javaslattétel lehet egy esetleges Jászság MTÉT terület létrehozásához.

1. KE1- Élőhelyfejlesztés szántóterületeken (apróvad élőhelyfejlesztés)

Célja, hogy az apróvad fajok számára megfelelőbb élőhelyek legyenek a szántók. Jellemzően az intenzívebb szántóművelés felől az extenzívebb művelés felé tolná el a gazdálkodást, megfelelő kompenzáció mellett. Az előírások közül kiemelhetők a következők: a rágcsálóirtószerek és talajfertőtlenítőszer használata tilos; rovarölőszerek korlátozással használhatóak; a terület pihentetése, ugar megtartása

kötelező az 5 éves ciklusban; vadriasztó lánc használata kötelező szaporodási időszakokkal átfedő kultúrákban; a kaszálást végző gépek sebességkorlátozása alkalmazandó; illetve a vegyszermentes táblaszegélyek kialakítása kötelező. Az utóbbit nagyon nehéz megoldani, a cél az lenne, hogy legyenek élőhelysávok, amelyek hálózatot alkotnak. A táblák szélén vetett zöld ugarként meglévő területek létrehozása a cél, ezen belül legyen vegyszermentes táblaszegély, beszámítható lenne az egyébként is kötelező 10 %-nyi zöld ugar területbe. További cél, hogy a táblaméret ne lehessen olyan nagy, ugyanis ha kisebb a táblaméret, akkor a táblaszegélyek valóságos folyosókká válhatnak. A tarlóhántás általában szinte azonnal megtörténik, a tarlónak fenn kellene maradnia egy ideig, hogy ne legyen annyira táplálékszegény az élőhely az apróvad szempontjából, vagy lehetne akár másodvetésként táplálékot vetni a területeken.

2. KE2- Kék vércse szempontú élőhelyfejlesztés

Annnyiban különbözik az előzőtől, hogy a szálas pillangós takarmánynövények (főként lucerna) nagyobb arányban vannak előírva, illetve különbség még a mozaikos kaszálás, amely során a gazdálkodó nem kaszálja le az egész területet, hogy a kék vércsének és szalakótának táplálékot biztosítson.

3. KE3- Szántóterületek visszagyepesítése

A Borsóhalmi legelőbe beékelődött nem túl jó minőségű szántók esetében felmerül a visszagyepesítésük, ez természetvédelmi szempontból kedvezőbb lenne. Ezek jellemzően szikes talajú, rossz hozamú szántók, amelyek esetében gyeptelepítési előírások vannak meghatározva. Ahol kaszálás van, ott vadriasztó lánc használata, illetve a természetkímélő kaszálás kötelező, s kötelező még a megtalált fokozottan védett madarak bejelentése, a növényvédőszer-mentes szegélyek alkalmazása, a környezetkímélő növényvédőszer használata és a tájidegen fűmagkeverékkel való vetés elkerülése.

4. KE4 - Élőhelyfejlesztés gyepterületeken

A gyepterületekre vonatkozó előírások egy kezelési egységgel vannak lefedve. Natura 2000 gyepterületekre már van szabálysor, betartásuk kötelező, és van értük évente kompenzációs kifizetés. Ehhez képest vannak még a fenntartási tervben egyéb javasolt előírások is, amelyek esetleges támogatással működhethetnének. Ilyen előírások például: a felülvetés nem megengedett; a vegyszeres gyomirtás tilos; a legeltetési sűrűséget, téli legeltetést, a nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges; illetve hogy a kaszálás időpontját fészkelési időpont utánra kell halasztani a földön fészkelő madarak védelme miatt.

5. KE5- Élőhelyfejlesztés vizes területeken

Egyetlen vizes területe, egy szikes tó van az SPA területén.

6. KE6- Élőhelyfejlesztés tájidegen fafajokból álló erdőterületeken

Arányuk 3% körüli, három fajcsoport jellemzi az erdőket: nemesnyarasok, akácok és kocsányos tölgyesek. Az erdők elegyetlenek, ültetvényszerűek, de ennek ellenére nagyon fontosak madárvédelmi szempontból, mivel fészkelőhelyül szolgálnak ragadozómadár fajoknak. A legfőbb cél megőrizni a fafajborítást, de emellett cél a telepítésnél fokozatosan őshonos fajokra cserélni a tájidegen fajokat is. A jelenlegi erdőterv 2019-ig van érvényben, a következő tervezési időszakban lehet figyelembe venni a fenntartási tervben írtakat.

Ami a vadgazdálkodókat érinti: sózó, szóró vagy etetőhely a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyen alakítható csak ki.

A fakitermelést augusztus és december 15. között, fészkelési időszakon kívül lehet csak végezni, amely ragadozómadár-védelmi előírás, ugyanis a rétis sas korán elkezd fészkelni, s így a zavarás kiküszöbölhető. Kiegészítő javaslatként ezen fajok (parlagi sas, fekete gólya, stb.) védelme érdekében védőzóna kialakítása lehetne a fészkek körül, január 1. és 15. között, hogy ebben az időszakban ne lehessen fakitermelést folytatni.

7. KE7- Élőhelyfejlesztés őshonos fafajokból álló erdőterületeken

Tájidegen fajokat ki kell küszöbölni, az előírások hasonlóak az előzőhöz. Ehhez pluszban jelenik meg az a javaslat, hogy a teljes területet letaroló vágások ne történhessenek.

8. KE8 - Élőhelyfejlesztés tanyahelyeken

A tanyahelyek jellemzően gyepbe vagy szántókba ékelődött élőhelyfoltok, kivett területek, van, hogy 0,3 ha-t sem éri el a területük. Fontos búvóhelyként, fészkelőhelyként funkcionálnak, az apróvad és a madarak szempontjából is fontosak. Ezek eltűnése negatívan befolyásolná az apróvadat és a parlagi sast is. Úgy tűnik, a KAP zöldítés tud majd keretet biztosítani a megőrzésükhöz.

9. Vadgazdálkodás: vadászati létesítmények, csapdák kezelővel való egyeztetés után létesíthetőek, apróvadkibocsátási helyeken ragadozómadárfajok zavarása nem megengedett, vadgazdálkodási létesítmények használata parlagi sas és kerecsensólyom fészke alatt költési időszakban korlátozott.

10. Önkormányzati tulajdonban lévő utakon, szegélyeken élőhelyfejlesztés, kisebb facsoportok létrehozása a cél.

Ezek mind javaslatok! Fontos, hogy ezek lehetnek az alapjai egy jövőbeli MTÉT területnek.

Az előadások után a Kovács Eszter, a fórum levezetője megnyitotta a vitát, az érintettek felteheték kérdéseiket, megtehették hozzászólásaikat a fenntartási tervvel kapcsolatban.

Kiss János Jászberényből, elmondta, hogy kettős minőségben van jelen, egyrészt egy olyan állattenyésztéssel foglalkozó társaságot képvisel, amelynek van Natura-s területe, illetve a használt terület 80%-a AKG-s területen van, másrészt Natura 2000 területen gazdálkodó östermelőként érintett. Két általános megjegyzése volt, az első a kijelölésre vonatkozott. Megállapítása szerint túl nagy, 60-80 ha-os összefüggő területek is kijelölésre kerültek, amelyet nem tart helyesnek, ugyanakkor vannak zárványterületek, amelyek kijelölését el tudja fogadni. Másik általános megjegyzése a Natura 2000 kompenzációra vonatkozott. Megjegyezte, hogy aki AKG programban benne van, az Natura 2000 programból szántóföldön nem részesül támogatásban.

A konkrét előírásokkal kapcsolatban is voltak észrevételei. A repülési tilalom betartásáról azt gondolta, hogy nagytáblán nagyon nehezen lehet megoldani más módon bizonyos növényvédelmi tevékenységeket. Például gyapottok bagolylepke irtása napraforgóban másképpen nem megoldható, a kukoricabogár elleni védekezés esetében is gondot okozhat ez. A látogatási korlátozásról megjegyezte, hogy számukra nehezen betartható, mivel speciális helyzetben vannak vetőmagtermelőként, például őszi búza vetőmagot termelnek, május végén - június elején be kell menniük a területre, ebben az esetben biztosan kompromisszumot kell majd kötni. Véleménye szerint a rágcsálóirtás és a lucerna 5 évig való folyamatos termesztése is nehezen összeegyeztethető, ugyanis néha vannak pocokgradációk, amelyek elpusztítják a lucernát. A 90 kg-os műtrágya korlátozás is nehezen betartható nagytáblákon. A melioráció is fontos kérdés, a csatornát kaszálni, tisztítani kell, mivel a többi terület vízelevezetését is ez biztosítja, s ha nem tudják megcsinálni, a többi területen lesz probléma. A 25 ha-os táblaméret sem tartható. Úgy látta, hogy a gyepeket illetően kevesebb probléma adódik, azonban a melioráció ott is kritikus kérdés, a belvíz elvezetése ezeken a területeken is fontos. Az egyszeri kaszálás véleménye szerint a jelenlegi AKG szabályozással nem összehangolható.

Tóth Péter válaszolt a felvetett kérdésekre. A kijelöléssel kapcsolatos kritikát értik, részben elfogadják. A kompenzációval kapcsolatban a Natura 2000 szántó területekre nincsenek olyan kötelező előírások, amelyekre támogatást lehetne fizetni. Elmondta, hogy a támogatási rendszer kidolgozása során felmerült, hogy szántóra is legyenek előírások, de később ezt elvetették. Elmondta, hogy sok kritika éri a gypes előírásokat, hogy miért ennyire egységesek az ország egész területére, azonban a mezőgazdasági támogatások rendszere nehezen lenne összehangolható a részletes előírásokkal. A támogatások végrehajtására az előírások ebben a formában alkalmasak. Felhívta a figyelmet az AKG és a Natura 2000 kifizetések egymásra épülésére, valamint arra, hogy a túlkompensáció elkerülése miatt

kapnak csökkentett AKG kifizetést azok, akik Natura 2000 területen gazdálkodnak. Az AKG rendelet is tartalmazza, hogy aki Natura 2000 területről pályázott, az előnyt élvezett az AKG elbírálásánál.

Termelési specialitásokról: nagyon nehéz lesz olyan megoldást találni, ami mindenkinek jó. Önkéntes programokban olyat kell kitalálni, ami a gazdálkodóknak is jó, mert különben nem fog működni. A tervezőknek is kell majd engedni, de a gazdálkodóknak is kell majd vállalásokat tenni, így fog működni a rendszer.

A melioráció tiltása az aktív tevékenységekre vonatkozik, a meglévő rendszerek karbantartása természetesen engedélyezett.

Juhász Tibor, természetvédelmi őr válaszolt a légi növényvédelemmel kapcsolatban feltett kérdésre. Nem cél, hogy az egész területre megtiltsák az 500 m alatti mezőgazdasági célú repülést, elsősorban nagytestű madarak fészkelésének védelme szempontjából indokolt az előírás, ha nincs a közelben fészkek, akkor egyeztetés alapján elvégezhető a munkálatok.

Tóth Péter kérte, hogy amikor a gazdálkodók vizsgálják az előírásokat, akkor gondolják végig, mi az a minimum szint, amivel már elvállalnák bizonyos területeken az előírásokat. A vetőmag termesztés például egy olyan terület, ahol nem valószínű, hogy meg fogja érnei belépni egy olyan célprogramba, ahol a természetvédelem az elsődleges szempont.

Sárközy Tamás résztvevője a LIFE programnak a Jászberényi Állatkert részéről, jelenleg az Agrárkamara Erdészeti és Vadászati osztályának vezetőjeként szól hozzá a fórumhoz. Erdészeti szempontokat tekintve jelentős ellentmondások vannak az anyagban és az elmondottakban is. Elhangzott, hogy a Natura 2000 állapot célja a jelenlegi állapot fenntartása, azonban megjelennek kötelezettségek, amelyek a tájidegen fafajok lecserélése vonatkoznak. Az előírások teljesíthetetlenek erdészeti szempontból a KE6-os pontban írott erdőterületek esetében. A leírt anyag is tartalmazza, hogy az erdőterületek fontossága nagy, a madarak nem válogatnak, akácon is fészkelnek. Ha valaki kompenzálja az előírások miatti kiesést, akkor rendben, de a jelenlegi támogatási rendszer ezt nem biztosítja.

A KE6-os blokk komplett átvizsgálása javasolta, erdészeti szakember bevonásával. Véleménye szerint, aki ezt kidolgozta, csak a madárvédelmi szempontokat vette figyelembe, nem tartja életszerűnek az előírásokat.

Donkó Károly NEFAG Zrt. Szolnoki Erdészetének vezetője, elmondta, hogy teljes egészében egyetért Sárközy Tamással. Szerinte ezen előírásoknak nincs még jogszabályi alapja, az erdőterv vagy üzemterv tartalmazza azokat az előírásokat, amelyeket el kell elfogadnunk. Véleménye szerint az alföldi erdőszyteppen szálalás, fokozatos felújítás, kocsányos tölgy felújítása nehezen elképzelhető, csakúgy, mint a folyamatos erdőborítottság. Elmondta, hogy véleménye szerint erdőszytepp klímában nem lehetséges folyamatos erdőborítást biztosítani beavatkozás nélkül, sem az ültetvényszerű, sem a természeteshez közeli erdőkben. Egyébként a területen az összes erdő mesterséges úton jött létre, előtte itt nem volt erdő.

Szerinte talajelőkészítés nélkül itt nem fog működni az erdőtelepítés, felhozta példának a Duna-Tisza közén a Nagykőrösi tölgyerdőkkel való nehézségeket.

Az időbeli korlátot indokolatlannak tartja, a december 15-ei dátum generálisan nem jó. Ahol van madár, ott indokolt, de ahol nincs, ott teljesen felesleges. Természetes, hogy védett és madárvédelmi területeken fészkelési időben ne történjen fakitermelés.

Felajánlotta, hogy a megjegyzéseit írásban elküldi az előző hozzászólóval közösen.

Tóth Péter: Nem volt erdészeti szakértőjük, szívesen fogadják az észrevételeket, amelyek jobbá teszik az anyagot.

Králl Attila: Az erdők természetességi foka nagyon rossz volt, ezért azzal az indokkal is bekerülhetett a Natura 2000 hálózatba terület, hogy benne volt a lehetőség arra, hogy jó élőhely váljon belőle. Az a cél, hogy a jó állapotot elérjék, és azt utána fenntartsák. Ez a Natura 2000 szabályozásokban is így szerepel.

Sárközy Tamás elmondta, hogy véleménye szerint nem nagyon lehet ezeket megvalósítani, mivel az erdő nagy anyagi befektetéssel jár, a kompenzáció nem annyira éri meg az erdőgazdálkodóknak.

Virágné Kőházi- Kiss Edit, a Szolnoki Vízügyi Igazgatóság (KÖTIVIZIG) osztályvezető-helyettese elmondta, hogy mindenben szeretnének együttműködni, írásban elkészültek a szempontjaik az anyaghoz. Felajánlotta, hogy szakmai konzultáción szűkebb körben gondolják végig az előírásokat, véleménye szerint sok kérdés van, ami nem került bele az anyagba. Például a havaria esetek kezelése nem került bele, illetve az anyag megemlíti, hogy erősen vízhiányos a térség, illetve azt is, hogy kormányhatározat írja elő a Jászsági Főcsatorna Zagyvai ágának megépítését, amely egy több célú program - árvízi, belvízi biztonság, illetve természetvédelmi szempontok is megjelennek benne- ezzel is foglalkozni kellene. Elmondta továbbá, hogy a jó gazda gondossága rájuk is vonatkozik, fenntartási kötelezettségeik vannak, betartásuk kötelező számunkra, ezeknek összhangját meg kell teremteni a fenntartási tervvel.

Szabóné Horti Edit Jászfákóalmáról, a Jákó Növény Kft. képviselőjében, elmondta, hogy 30 éve itt van a településen, növényvédelemmel foglalkozik. Csatlakozott a többi termelő hozzászólásához, s elmondta, hogy a fórumon sajnós a termelők vannak a legkevesebben, pedig nekik a legnehezebb a helyzetük. Javasolta, hogy kérjék ki a termelésben dolgozók véleményét is, mivel az ismerttetett előírásokat nagyon szigorúnak tartja. Azt is elmondta, hogy szívesen részt venne még további egyeztetéseken.

Tóth Péter: Hozzátette, hogy kicsit mindenhez kellene érteniük, ami nagyon nehéz, ezért szükségük van a gazdálkodók szaktudására. Véleménye szerint hosszas folyamat lesz, aminek állnak elébe.

A fenntartási terv nem vonatkozik mindenre, nem minden esetben tud arra koncentrálni, ami az élőhely szempontjából a legfontosabb (pl.: Kiskunságban a víz). Nincs kiforvva az sem, hogy mi a fenntartási terv utóélete, nincs a hazai jogrendben leírva, mikor lép életbe a terv. A tervezők elképzelése az, hogy a terv egy ajánlásgyűjtemény, a benne foglalt előírások nem kötelezőek, önkéntes rendszeren keresztül lehet betartani őket.

Erdőterületeknél a körzeti erdőtervek a meghatározóak, természetvédelmi szempontok nehezebben tudnak érvényesülni. A fenntartási tervből lehet, hogy be fognak kerülni javaslatok, de nem biztos.

Bódis Zoltán a Jászkiséri Széchenyi Zsigmond Vadásztársaság titkára, elmondta, hogy az első természetvédők is vadászok voltak (Hermann Ottó, Fekete István), és a mai vadászok is inkább a természetvédelem felé vonzódnak. Elmondta, örül annak, hogy kiderült, vannak természeti értékek a Jászságban, eddig ugyanis az ellenkezőjét állították sokan, ez a LIFE projekt bizonyítja, hogy ez nem igaz.

15 éve a társaság tagja, s a mezei nyúl teríték 90%-al csökkent ebben az időszakban. Hasonló szinten csökkent a mezei nyúl állománya az egész területen is. A fácánnal kapcsolatban is probléma, hogy a természetes szaporulata a nulla felé közelít, a mesterséges kibocsájtás vagy megszűnt, vagy nagymértékben lecsökkent a legtöbb vadásztársaságnál. A vadásztársaságoknak bevételekre van szüksége, és a mezei nyúl állomány adta a bevételeik nagy részét.

Elmondta, az az elképzelésük, hogy valamilyen formában szeretnének anyagilag részesülni a projektből, és a veszteségeket csökkenteni. Nem csak a parlagi sasra fogják a veszteséget, más fajok is okoznak károkat. Például a szarka mérgezésének lehetősége megszűnt, fegyveres gyérítés pedig nehéz feladat. A csapdázás jól működik a szarkára, de a dolmányos varjú is károkat okoz az apróvad állományban. Jó lenne átgondolni a szarkára vonatkozó előírásokat. Több vadásztársaságnak is az a véleménye, hogy fontos, a vadászok legyenek érdekeltté téve abban, hogy megkeressék a fészkeket, ne pedig eltitkolják. Ez nem túl nagy összeggel elérhető cél lenne.

Legyen még lehetőség leülni egymással! Van saját véleményük a tervről, több lépcsős egyeztetés kellene.

Horváth Márton elmondta, hogy ez az első olyan természetvédelmi projekt, amibe apróvad-gazdálkodási kérdések is bekerültek, emiatt példaértékű kezdeményezés. Az Országos Magyar Vadászkamara partnere az MME-nek a projektben, minden apróvad-gazdálkodással, kutatással, fejlesztéssel kapcsolatos költségtétel hozzájuk került. Egyetlen kivétel ez alól, hogy az MME 10 tanyahelyet vásárolt, amelyeken a Jászság SPA északi blokkjában sas és apróvad szempontból élőhelyfejlesztést végeznek.

Ugyanezen a területen került kijelölésre a Vadászkamara, az MME, a Szent István Egyetem Vadvilág Megőrzési Intézete és a HNPI együttműködésében egy 1600 ha-os mintaterület,

amelyen apróvad-gazdálkodás felmérés és beavatkozási intézkedések történnek, bevonva 3 helyi vadásztársaságot is. Véleménye szerint közös érdekük, hogy ezt kiterjesszék a többi, a területen működő vadásztársaságra is, és ennek az eszközeit megkeressék. Sajnos a jelenlegi projektből nincs arra lehetőség, hogy anyagi támogatásban részesítsék valamennyi helyi vadásztársaságot. Abban egyetértett, hogy a vadásztársaságok legyenek valahogyan érdekeltté téve a természet- és ragadozómadár védelemben, ha egy világviszonylatban fontos madár él a területükön. Elmondta, hogy azt az irányt tartja jónak, hogy a támogatások az élőhelyfejlesztést célozzák meg, hogy legyen egy egészséges élőhely, ahol együtt tud élni a parlagi sas, a mezei nyúl és a vadász is.

Juhász Tibor: A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság a terv kidolgozásában nem vett részt, a véleményeket a tervezők írásban meg fogják kapni. Véleménye szerint a szarkánál is meg lehet találni a közös nevezőt: miután megépíti a fészket, utána már lehet foglalkozni a gyérítésével. Elmondta, hogy a dolmányos varjúval a NPI-nak is vannak problémái, saját vadgazdálkodási területükön csapdáznak, és más legális módszerekkel élnek a gyérítésére.

Szerinte az érdekek egyeznek, nyilván nem minden terület tud bekapcsolódni majd az MTÉT-be, mert nem fogja mindenkinek megérni, de ez mindenképpen pozitív irányt jelenthet.

Kovács Gábor, az Országos Magyar Vadászkamarától, első megjegyzése a fenntartási terv kommunikációjára vonatkozott. Elmondta, hogy megítélése szerint a gazdálkodókat jobban be kellett volna vonni. A vadászok, véleménye szerint, ugyanis csak elszenvedői a változásoknak, amelyek a mezőgazdasági élőhelyeken történnek, ugyanakkor a vadgazdálkodásra rá vannak jogszabályban kényszerítve.

Elmondta, hogy az MME-vel úgy egyeztek meg, hogy az első évben a mintaterületen folytatnak vizsgálatokat a SZIE Vadvilág Megőrzési Intézet bevonásával, ezen eredmények függvényében a projekt hátralevő részében az együttműködést ki lehet terjeszteni a többi vadásztársaságra, akik a Jászság SPA-ban érintettek. A ragadozógyérítésben lehet szerepük.

Megjegyezte, hogy a gazdálkodókkal ellentétben a vadászati hatóság szabályozásaiban már kötelezően beépültek a fenntartási tervek javaslatai.

Kovács Eszter válaszolt a kommunikációval kapcsolatos kérdésre, elmondta, hogy a kommunikációs szakértők a vadásztársaságok elérhetőségeihez könnyen hozzá tudtak férni, azonban a mezőgazdálkodói kör megkeresése nehezkesebb volt. Esetükben nincs elérhető adatbázis, és nagyon sok érintett volt a területen. A falugazdász hálózaton keresztül próbáltak eljutni a gazdálkodókhoz, azonban nem minden falugazdással sikerült felvenni a kapcsolatot, és a rendelkezésükre álló információ sem bizonyult elegendőnek a teljes gazdálkodói kör eléréséhez. A jelenlévőktől is kérte, hogy segítsenek a terv további érintetteknek való eljuttatásában, és abban, hogy milyen szervezeteken keresztül tudnak elérni minél több gazdálkodót.

Horváth Márton: elmondta, látszik az igény arra, hogy szakáganként egy további egyeztetési kört tartsanak az elkövetkező egy-két hónapban. Javasolta, mindenki úgy jöjjön oda, hogy már olvasta a tervet, hogy ott már csak az előírási javaslatokat kelljen megbeszélni. Fontos, hogy úgy készüljön el a következő verzió, hogy minden észrevételt tartalmazzon.

György Imre a Jászberényi Vadásztársaság hivatásos vadásza örömét fejezte ki, hogy a természetvédelem figyelme az apróvad kérdésre irányult. Elmondta, hogy nagyon lecsökkent a nyúlállomány, és örülnének, ha a természetvédelem melléjük állna, és együtt találnának ki erre a problémára valamit. Azt is elmondta, hogy ha nem történik változás, akkor a mezei nyúl akár még védett is lehet. Az okokat nem akarta boncolgatni, de az élőhely a legfontosabb része. Számára sok szimpatikus pont van a tervezetben, szeretné, ha az előírások már érvényben lennének. Kifejtette, hogy tudja, a földhasználók, erdészek munkáját nehezítenék ezek az előírások, de kell véleménye szerint valamilyen megoldást találni, muszáj élőhelyet teremteni az apróvadaknak. Az aszályos években ugyanis a területen nincs élelme az apróvadnak, a jelenlegi gazdálkodási mód miatt az élőhelyek kultúrsivataggá válnak. Elmondta, hogy benne vannak a LIFE projektben, a kijelölt mintaterületen 400 ha nagyságú Natura 2000 területtel. Véleménye szerint a 2014-2020-ig terjedő támogatási rendszerbe az élőhelyek létesítését bele kell építeni.

Tóth Péter: Prózai oka van annak, hogy eddig a természetvédelem nem foglalkozott az apróvaddal. Így alakult az ágazatok közötti munkamegosztás, a természetvédelem a védett fajokkal foglalkozik.

A projekt jó apropó az apróvad-gazdálkodási célprogram felé való továbblépésre, az MME a szaktudását, tapasztalatait tudja adni, de aktívan részt kell venni benne a helyieknek is, sőt az egész vadásztársadalomnak!

Juhász Tibor: Véleménye szerint az lenne az optimális, hogy a földhasználó legyen a természetvédő.

Králl Attila: A természetvédelmet szerinte is a gazdálkodónak kell művelnie, a Natura 2000 program is erről szól, sima korlátozásokkal nem lehet elérni a természetvédelem céljait, a partnerség elengedhetetlen.

Molnár Ferenc az Alattyáni Tejtermelő Kft. képviselőjében elmondta, hogy véleménye szerint szakáganként kell leülni az érintettekkel, s hosszabb folyamat lesz, amíg kompromisszumra fognak jutni. Véleménye szerint a tárcsázás a vízgazdálkodás és a talaj vízháztartásának a megtartása miatt fontos, ezért ez még hosszabb beszélgetés tárgya kell, hogy legyen. Elmondta, hogy a permetezési sávok elhagyása is nehézségekkel fog járni, a parlagfű miatt könnyen megbüntethetik a gazdálkodókat.

Kovács Eszter elmondta, hogy véleménye szerint a vadász és mezőgazdálkodói körnek együtt is érdemes lesz leülnie.

Demény Pál a Magashatár Erdőgazdálkodási Szövetkezet képviselőjében azt szeretné volna megtudni, hogy mikor kapja meg a Natura 2000 területen lévő erdejére a kompenzációs kifizetést. Elmondása szerint eddig még nem kaptak választ az érdeklődésükre sem. Javasolta továbbá, hogy a tervezők vonják be azokat is, akik a források felett rendelkeznek.

Kovács Eszter elmondta, hogy a kérdést regisztrálják és megpróbálják továbbítani az illetékesek felé.

Tóth Péter szerint az ügy továbbrendítéséhez szükség van a helyiek segítségére, a helyi képviselőkön keresztül lehetne megpróbálni támogatást szerezni az ügynek. Ha van igény, akkor az MME, a HNPI, a minisztérium megteszi a maga lépéseit, de társadalmi támogatottság is kell az ügy mögé.

Wittrédi Péter a Jászfákóalmi Béke Vadásztársaság, mint a házigazda, képviselőjében elmondta, örül annak, hogy a természetvédelem ráébredt arra, hogy nem elég a ragadozót védeni, hanem a táplálékára is figyelmet kell fordítani. A fórum csak az első lépés, reméli, hogy fognak még találkozni hasonló körben és közösen dolgozzák ki a javaslatokat.

Králl Attila: Megköszönte a hozzászólásokat, és kifejezte örömét, hogy a terv ilyen korai fázisában át tudták beszélni az előírásokat. Megkérte azokat, akik javaslatokat kívánnak küldeni, hogy koncentráljanak a plusz javaslatokra, azokra, amelyek a specifikusan a Jászságra vonatkoznak, és azokat külön véleményezzék!!

Horváth Márton: Tréfásan válaszolva a házigazda hozzászólására kifejezte az örömét afelett, hogy a vadászok is kezdik megérteni, hogy nem elég megvédeni a nyulat a ragadozóktól, megőrzésükhöz az élőhelyüket is védeni szükséges, amiben közösen kell dolgozni a természetvédelemmel együtt. Elmondta, hogy mindenkinek szeretnének adni kifelé menet egy parlagi sasos kítűzöt, és kérte a résztvevőket, vegyenek a kiadványokból is. Végül még egyszer megköszönte az aktív és eredményes részvételt.

Kovács Eszter elmondta, hogy két honlapon (www.imperialeagle.hu, www.natura.2000.hu) is lehet követni az eseményeket, a javaslatokat pedig a megadott email címre (krall.attila@mme.hu) és postacímre (MME, 1121 Budapest, Költő u. 21.) lehet elküldeni. Megkérte a gazdálkodókat, ha van ötletük arról, hogy kinek lehetne még elküldeni a tervet, a javaslatokat Králl Attilának küldjék el. Végül a fórum zárásaként megköszönte az aktív részvételt és jó étvágyat kívánt a házigazdák által készített ebédhez.